

การจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษา บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

waste management : case study ya plong chakkarat klong muang nakhon ratchasima.

นพรัตน์ ปิยะชาติ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองพลอง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

โทรศัพท์ 0-4439-9196, 08-0799-9178 E-mail : jpjirapa3@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนบ้านหนองหญ้าปล้องตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ประชากร คือ สมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลและจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 114 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยสูตรประมาณค่าสัดส่วน จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม และแบบบันทึกการสังเกต สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์ (chisquare test) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนมีปริมาณขยะมูลฝอย 1-10 กก./สัปดาห์ ร้อยละ 96.70 ด้านการรับรู้ มีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ระดับปานกลาง ด้านความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตไม่มีถังขยะกลางหมู่บ้าน มีถังขยะประจำครัวเรือนแต่ไม่มีฝาปิดร้อยละ 83.30 ประชาชนต้องการให้เก็บขยะ 1 -3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 68.80 จ่ายหลังคาเรือนละ 10 บาทต่อเดือน ร้อยละ 48.90 ไม่มีการคัดแยกขยะ ร้อยละ 51.10 กำจัดเศษอาหารโดยทำปุ๋ยหมัก ร้อยละ 40.00 มีการเผา

พลาสติก และโฟม ร้อยละ 50.50 แบตเตอรี่เก่า และถ่านไฟฉายใช้การฝัง ร้อยละ 67.80 เศษเหล็ก และกล่องกระดาษ นำไปขาย ร้อยละ 96.70 เศษผงและ ขี้เถ้า ใช้การฝัง ร้อยละ 96.70 มีการกำจัดขยะมูลฝอยสัปดาห์ละ 1-2 ครั้งร้อยละ 57.80 มีการซื้ออาหารบรรจุกล่องโฟมเป็นประจำ ร้อยละ 7.80 การไปจ่ายตลาดด้วยตะกร้าทุกครั้ง ร้อยละ 6.70 การทดสอบความสัมพันธ์ พบว่าปัจจัยด้านการรับรู้มีความสัมพันธ์กับการคัดแยกขยะมูลฝอย การจัดเก็บขยะ และการกำจัดขยะ ของประชาชน อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการขยะมูลฝอย, หลักการกำจัด ขยะมูลฝอย 5 R

Abstract

This study aimed to investigate the management of solid waste. Factors associated with Solid waste management, public houses Ya Plong Klong Muang Chakkarat province of the family members, caregivers, and solid waste management of 114 people calculated sample size formula to estimate the proportion of 90 people was used questionnaires

วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2

and record their observations. statistics used were percentage, average, standard deviation. Test and chi (chisquare test) statistically Sig.nificant at the .05 level results showed that the amount of household waste 1-10 kg / week, 96.70 percent of recognition. There is awareness about solid waste management is moderate. Knowledge in solid waste management is high. The analysis of data from the middle of the village, no trash. A regular household trash, but no cover 83.30 percent of the public want to waste 1 -3 times a week, 68.80 percent of households pay 10 baht per month, 48.90 percent, 51.10 percent, no waste disposal of food waste by composting. fermentation 40.00 percent with 50.50 percent of burned plastic foam and old batteries. Using the embedded battery and scrap 67.80 percent and 96.70 percent cartons sold the debris and ashes buried with 96.70 percent of the solid waste disposal 1-2 times a week, with 57.80 percent of the food box packing foam. a 7.80 percent to 6.70 percent shopping basket every time tested relationship that recognition factor is related to the separation of solid waste. Waste collection and disposal, public relations statistically Sig.nificant level. 05.

Key words : solid waste management, waste disposal principle 5 R.

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาทางเศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้า ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิด

การขยายตัวของชุมชน การอุตสาหกรรม การผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเพิ่มมากขึ้น เป็นเหตุให้เศษสิ่งเหลือใช้มีปริมาณมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาของขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย นับเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชนซึ่งต้องจัดการและแก้ไข ปริมาณกากของเสียและสารอันตราย ทำให้ประชาชนเสี่ยงต่ออันตรายจากการเป็นโรคต่าง ๆ เช่น โรคมะเร็ง และโรคผิดปกติทางพันธุกรรม เป็นต้น ขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่เราไม่ต้องการอาจจะเป็นด้วย เวลา และการทำงานในปัจจุบัน การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในปัจจุบันไม่ได้มีการทิ้งหรือมีรูปแบบการจัดการ การเก็บขยะมูลฝอยที่ถูกวิธี ประเทศกำลังประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับความสะอาดของบ้านเมืองไม่เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ยังรวมถึงชุมชนระดับเมืองและชนบท

สหประชาชาติ (United Nation Population Fund : UNPF)^[2] ได้ประกาศ จำนวนประชากร 6.7 พันล้านคน และคาดว่าภายในปี ค.ศ.2050 จะมีประชากรมากเกือบหมื่นล้านคน ส่งผลถึงปัญหาของขยะมูลฝอยที่เหลือจากการบริโภคและภาค อุตสาหกรรม โดยเฉลี่ยแล้ว ประชากรหนึ่งคนเพิ่มขยะมูลฝอยให้โลกวันละ 1 กิโลกรัม จากสถิติปี 2006 ประเทศที่มีขยะมากที่สุดในโลกอันดับหนึ่ง คือสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีประชากร 308 ล้านคน มากเป็นอันดับ 3 ของโลก ส่วนจีนและอินเดียมีปริมาณขยะได้มากถึง 30% ของขยะทั้งโลก^[3] ในประเทศไทยมีประชากรกว่า 66 ล้านคน อยู่ในกรุงเทพมหานคร 12 ล้านคน จากพื้นฐานที่มีและทิ้งขยะมูลฝอยเฉลี่ยคนละ 2 กิโลกรัมต่อวัน รวมปริมาณขยะมูลฝอยของคนไทยทั้งประเทศเฉลี่ยวันละ 40,000 ตัน ดังนั้น 1 ปีคนไทยมีขยะมูลฝอย 15 ล้านตัน ขณะที่

วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ **ปีที่ 2 ฉบับที่ 2**

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา

ความสามารถใน การจัดเก็บ และทำลายขยะมูลฝอยที่มีอยู่ทำให้ร้อยละ 60-70 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด ปริมาณขยะมูลฝอยที่เหลือจะถูกทิ้งตามบ้านเรือน บนถนน ในแหล่งน้ำ สถานที่สาธารณะ เป็นต้น จากการเก็บข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยของกรมทรัพยากรทางทะเลและสิ่งแวดล้อม ในปี พ.ศ.2553 มีปริมาณขยะมูลฝอย 22 ล้านตัน ขณะที่ทั่วโลกมีขยะมูลฝอยถูกทิ้งลงทะเล 64 ล้านตัน^[5] กรุงเทพมหานครและเทศบาลต่าง ๆ สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายงบประมาณร้อยละ 20-40 ของงบประมาณทั้งหมด กับการเก็บรวบรวมขนส่งและกำจัดขยะมูลฝอย^[14] ภาคตะวันออกเฉยงเหนือ มีขยะมูลฝอยเฉลี่ย 9,975 ตันต่อวัน จังหวัดนครราชสีมา มีประชากร 1,396,389 คน มีปริมาณขยะมูลฝอยเฉลี่ย 1,322 ตันต่อวัน ปัญหาดังกล่าวเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ และการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง^[1] การกำจัดขยะมูลฝอยให้ได้ผลดี และเกิดประโยชน์สูงสุดนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน เช่น การคัดแยกวัสดุจากขยะมูลฝอย หรือการแยกประเภทของขยะมูลฝอย การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยก่อนนำไปกำจัดขั้นสุดท้ายจัดว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ หรือขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งในการกำจัดขยะมูลฝอย ในประเทศไทยทั้งเขตเมืองและชนบทจะพบว่าในกองขยะมูลฝอยทั่วไปนั้นพบว่ามีร้อยละ 70 เป็นขยะเปียก ซึ่งสามารถนำไปกำจัดได้โดยการนำไปทำปุ๋ย อีกร้อยละ 1 เป็นขยะมูลฝอยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือนำกลับเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ได้^[4] ขยะมูลฝอยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนน้อยอยู่ เพราะทำให้เกิดมลภาวะ เกิดเหตุรำคาญ เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคและพาหะนำโรคต่าง ๆ จากการดำเนินการส่วนใหญ่มีการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะประชาชนไม่ได้มีการแยกขยะมูลฝอย และ

การกำจัดขยะมูลฝอยยังไม่ถูกวิธี เมื่อประชาชนแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องก่อนนำไปกำจัด จะช่วยให้ปริมาณขยะมูลฝอยลดลงได้ การศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยกรณีศึกษา บ้านหนองหญ้าปล้องครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความรู้และการจัดการขยะมูลฝอยโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม และได้รูปแบบ การดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองขาม ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ส่งผลให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน และหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา วัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อ

1. ศึกษาลักษณะทางประชากร ของประชาชนในครัวเรือนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
2. ศึกษาระดับการรับรู้และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนในครัวเรือนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
3. ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนในครัวเรือนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
4. ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนใน

ครัวเรือน บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง
อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

คำถามการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากร ของประชาชนในครัวเรือนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร
2. ระดับการรับรู้ และระดับความรู้ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนในครัวเรือนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร
3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนในครัวเรือน บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร
4. ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนในครัวเรือนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษา การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนบ้านหนองหญ้าปล้อง ครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย ด้วยการให้ประชาชนมีส่วนร่วม ส่งผลให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เพื่อเกิดรูปแบบการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายในอำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา และในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

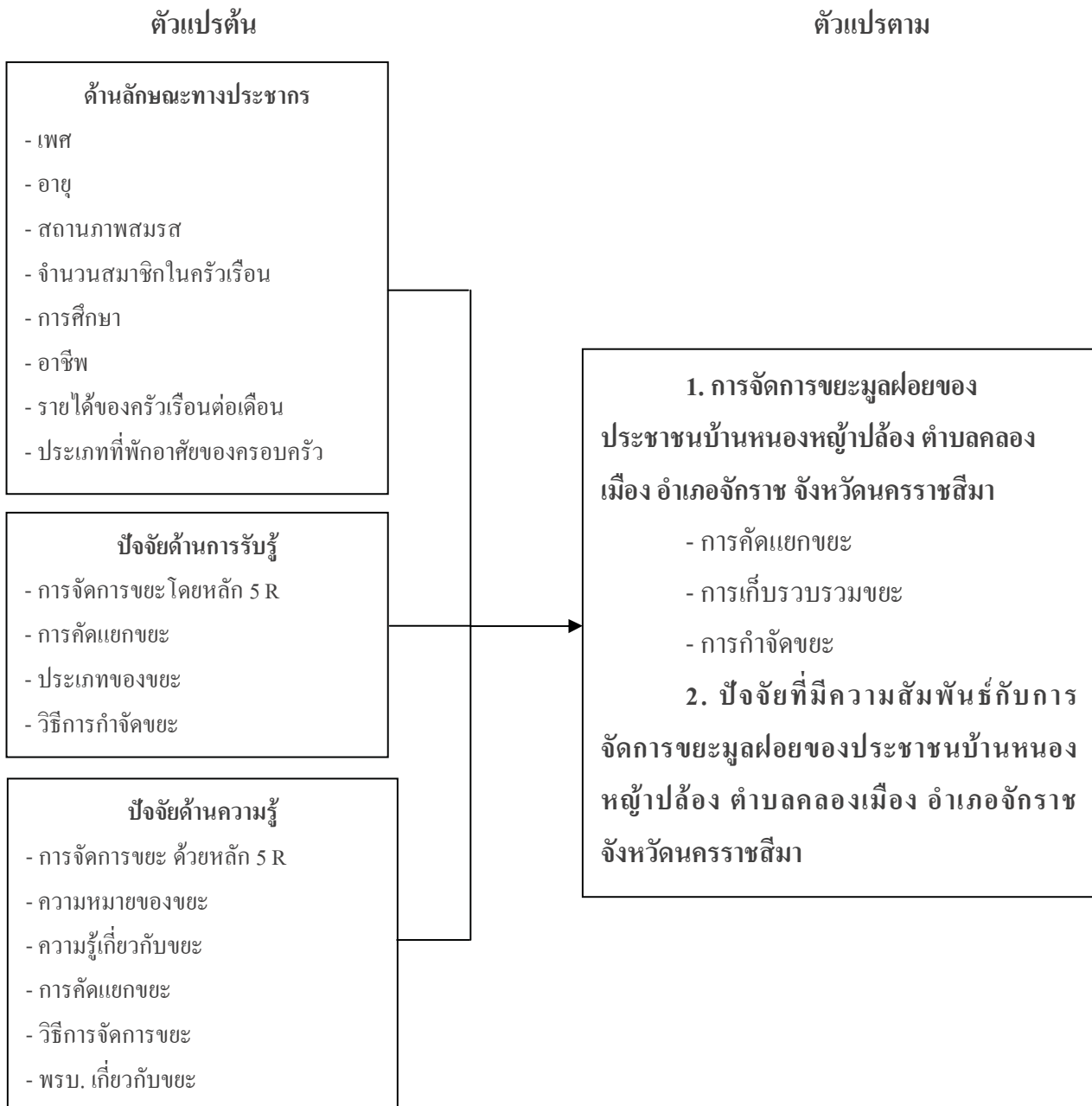
ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ คือ ประชากรชายหรือหญิงที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนบ้านหนองหญ้าปล้อง จำนวน 90 คน ของตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ตัวแปรต้น ประกอบด้วย ลักษณะทางประชากร เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน ประเภทที่พักอาศัยของครอบครัว ปัจจัยด้านการรับรู้ ประกอบด้วย การจัดการขยะโดยหลัก 5 R การคัดแยกขยะ ประเภทของขยะวิธีการกำจัดขยะ ปัจจัยด้านความรู้ ประกอบด้วย การจัดการขยะด้วยหลัก 5R ความหมายของขยะความรู้เกี่ยวกับขยะการคัดแยกขยะวิธีการจัดการขยะ พรบ. เกี่ยวกับขยะตัวแปรตาม ประกอบด้วย การจัดการขยะมูลฝอยการคัดแยกขยะ การเก็บรวบรวมขยะการกำจัดขยะและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา คือ ใช้เวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2558 ถึง พฤษภาคม 2558 โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึงวันที่ 30 เมษายน 2558

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง (cross - sectional descriptive study)

ระยะเวลาการศึกษาระหว่าง เดือน มีนาคม 2558 ถึง พฤษภาคม 2558 โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึง 31 เมษายน 2558 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบบันทึกจาก

การสังเกตขณะแก่นนำระดมสมองในหัวข้อ
“การจัดการขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน”

ประชากร

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนใน
ครัวเรือนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง
อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 114 หลังคา
เรือน และได้ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90
คน ในจำนวน 90 หลังคาเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตรประมาณค่า
สัดส่วน^[10] ดังนี้

$$n = \frac{P(1-p)}{\frac{E^2}{Z^2} + \frac{p(1-p)}{N}}$$
$$n = \frac{0.10(1-0.10)}{\frac{0.05^2}{2.58^2} + \frac{0.10(1-0.10)}{114}}$$
$$n = \frac{0.09}{0.001}$$
$$n = 90 \text{ ครัวเรือน}$$

แทนค่า N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

p = แทนสัดส่วนของประชากรที่

กำหนดจะสุ่มคือ .10

Z = แทนระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด

ไว้ 2.58 มี Alpha = .01

e = แทนสัดส่วนของความคลาด

เคลื่อนที่ ยอมให้เกิดได้ 5 %

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึง เท่ากับ 90 คน

การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple
random sampling) โดยการจับสลาก (lottery method)^[10]
แบบไม่แทนที่ ในกรณีที่ไปเก็บข้อมูลครั้งแรกไม่พบ
กลุ่มตัวอย่างให้ไปซ้ำเป็นครั้งที่ สอง ถ้ายังไม่พบ
กลุ่มเป้าหมายอีก ให้จับสลากใหม่จนครบจำนวน 90
คน ในจำนวน 90 หลังคาเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากผลการทบทวน เอกสาร แนวคิด
ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับสิ่ง
ที่ผู้ศึกษาต้องการทราบ ลักษณะของเครื่องมือ
มีจำนวน 6 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นลักษณะทางประชากรของผู้ตอบ
แบบสอบถาม และคำถามเป็นชนิดปลายเปิดและปลาย
ปิด มีจำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นปัจจัยด้านการรับรู้เรื่อง
การจัดการขยะมูลฝอยของผู้ตอบแบบสอบถาม
มีจำนวน 15 ข้อ แสดงความคิดเห็น 2 ระดับ คือ เห็น
ด้วย ให้คะแนน = 1 ไม่เห็นด้วย ให้คะแนน = 0
จัดระดับการรับรู้ 3 ระดับ ดังนี้ ค่าต่ำสุด - ค่าสูงสุด

$$= \frac{15 - 0}{\text{ระดับการวัดที่ต้องการ}} = \frac{5}{3}$$

ดังนั้นระดับการรับรู้ เป็นดังนี้

คะแนน 11-15 คะแนน การรับรู้ระดับสูง

คะแนน 6-10 คะแนน การรับรู้ระดับปานกลาง

คะแนน 0-5 คะแนน การรับรู้ระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการ
ขยะมูลฝอยของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 20 ข้อ
เป็นแบบเลือกตอบ ตอบถูก ให้คะแนน = 1 และตอบ
ผิด ให้คะแนน = 0 ดังนั้น ให้มีค่าคะแนนรวมที่เป็นไป

วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา

ได้ต่ำสุด เป็น 0 คะแนน ค่าสูงสุดเป็น 20 คะแนน กำหนดระดับความรู้โดยใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ของ Bloom^[10] ดังนี้

คะแนน 17-20 ร้อยละ 80.00-100.00 ระดับสูง

คะแนน 13-16 ร้อยละ 60.00-79.99 ระดับปานกลาง

คะแนน 0-12 ร้อยละ 0.00-59.99 ระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลจากการสังเกต เป็นแบบบันทึกข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) มีจำนวน 7 ข้อ ลักษณะเป็นการบันทึกสิ่งที่เห็น และสิ่งที่ได้ยินจากการสังเกตได้เป็นแบบความเรียง

ส่วนที่ 5 ข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ลักษณะคำตอบเป็นมาตรวัดการปฏิบัติบันทึกคะแนนเป็น 0 เมื่อมีการปฏิบัติไม่ถูกต้อง และบันทึกคะแนนเป็น 1 เมื่อมีการปฏิบัติถูกต้อง มีจำนวน 17 ข้อ

ดังนั้น ให้มีค่าคะแนนรวมที่เป็นไปได้ต่ำสุดเป็น 0 คะแนน ค่าสูงสุดเป็น 17 คะแนน กำหนดระดับการปฏิบัติโดยใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ของ Bloom ดังนี้

คะแนน 12-17 ร้อยละ 80.00-100.00 ระดับสูง

คะแนน 6-11 ร้อยละ 60.00-79.99 ระดับปานกลาง

คะแนน 0-5 ร้อยละ 0.00-59.99 ระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ที่ใช้ในการศึกษา หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ (content validity) การหาความตรงตามโครงสร้าง (construct validity) และการหาความตรงเชิงสัมพันธ์กับเกณฑ์ (criterion-related validity) นำแบบ สอบถาม

ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง ความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และความเหมาะสมของสำนวนภาษา ความชัดเจนในเนื้อหา หลังจากผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความชัดเจนของเนื้อหา ความเหมาะสมด้านภาษา และ การเรียงลำดับ ตามความเห็นของผู้ทรงวุฒิทุกท่าน

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability)

ทำการตรวจสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด แล้วทำการ ปรับปรุงแก้ไข และทดลองใช้แบบสอบถาม (try out) กับประชาชน หมู่ที่ 7 บ้านหนองนกคุ้ม ตำบลหนองขาม อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน เพื่อดูการใช้ภาษา ความเข้าใจของประชาชน และความต่อเนื่องของคำถาม เพื่อความพร้อมในการเก็บข้อมูลจริง เมื่อหาความเที่ยง (reliability) หาค่าคงที่ภายในโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยใช้ Cronbach และวิธีการของคูเดอร์และริชาร์ดสัน^[10] การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ถ้าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปถือว่าเครื่องมือที่เชื่อถือได้ สามารถนำไปเก็บข้อมูลต่อไป^[10]

ผลการทดสอบหาความเชื่อมั่น

ส่วนที่ 2 คำถามมีจำนวน 15 ข้อ เกี่ยวกับการรับรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ส่วนที่ 3 มีจำนวน 20 ข้อ เกี่ยวกับการรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนและส่วนที่ 5 มีจำนวน 17 ข้อ เกี่ยวกับการปฏิบัติของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย หาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของ Cronbach และวิธีการของคูเดอร์และริชาร์ดสัน^[10] ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ ส่วนที่

วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2

2 เท่ากับ 0.70 ส่วนที่ 3 เท่ากับ 0.74 และส่วนที่ 5 เท่ากับ 0.72^[10]

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคงพลองถึง ผู้นำชุมชน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน บ้านหนองหญ้าปล้องเพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล และร่วมสังเกตการณ์ รวมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษา และแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 เมษายน-30 เมษายน 2558

จากนั้นผู้วิจัยซักซ้อมความเข้าใจ ชี้แจงแนวทาง เทคนิค วิธีการ ตลอดจนขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้กับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคงพลอง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องและมีคุณภาพเชื่อถือได้ปราศจากความลำเอียงในการเก็บข้อมูล โดยนัดหมายวันเวลาในการจัดเก็บข้อมูลในแต่ละส่วน

และผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ โดยผู้ศึกษาร่วมดำเนินการเก็บข้อมูลทุกขั้นตอน

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของข้อมูลทุกครั้งก่อนยุติการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละวัน หากพบว่าข้อมูลที่ได้ไม่ครบถ้วนได้นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจนครบสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา แสดงลักษณะการกระจายของตัวแปรต่าง ๆ ของลักษณะทาง

ประชากรปัจจัยด้านต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาและนำไปเสนอในรูปแบบตาราง แสดงประกอบความเรียงแสดง จำนวน ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามรายด้านของปัจจัย

2. สถิติเชิงอนุมาน เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการใช้การทดสอบ ไคสแควร์ (chi-square test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) แล้วสรุปเป็นความเรียง

4. ข้อมูลจากการสังเกตวิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation)

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ด้านลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 85.60 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 50-54 ปี ร้อยละ 30.00 รองลงมา มีอายุระหว่าง 45-49 ปี ร้อยละ 23.30 มีอายุระหว่าง 40-44 ปี ร้อยละ 21.10 มีอายุระหว่าง 55-59 ปี ร้อยละ 11.10 มีอายุระหว่าง 35-39 ปี ร้อยละ 8.90 มีอายุระหว่าง 60-64 ปี ร้อยละ 3.3 และมีอายุระหว่าง 30-34 ปี ร้อยละ 2.2 ด้านสถานภาพสมรสมีสถานภาพสมรสอยู่ ร้อยละ 100 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีสมาชิกจำนวน 4-5 คน ร้อยละ 71.10 รองลงมา มีสมาชิกจำนวน 6-7 คน ร้อยละ 15.60 มีสมาชิกจำนวน 8-9 คน ร้อยละ 7.80 และมีสมาชิกจำนวน 2-3 คน ร้อยละ 5.60 ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 73.30 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 25.60 และนักธรรม ร้อยละ 1.10 ส่วนใหญ่มีอาชีพ

วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา 55

เกษตรกรรม ร้อยละ 90.00 รองลงมา รับจ้าง ร้อยละ 8.90 ค้าขาย ร้อยละ 1.10 รายได้ครอบคลุมครัวส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 63.30 รองลงมา ต่ำกว่า 5,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 23.30 รายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 7.80 รายได้ระหว่าง 20,001-25,000 บาท และ 25,001-30,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 2.20 รายได้ระหว่าง 10,001 บาท-15,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 1.10 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านพักอาศัย ร้อยละ 93.30 รองลงมา เป็นบ้านพักอาศัย และประกอบธุรกิจ ร้อยละ 4.40 เป็นร้านค้าและประกอบธุรกิจ ร้อยละ 2.20 มีปริมาณขยะในครัวเรือน ปริมาณขยะ 1-10 กก./สัปดาห์ ร้อยละ 96.70 ปริมาณขยะ 11-20 กก./สัปดาห์ ร้อยละ 3.30 โดยแยกเป็น เศษอาหารปริมาณเฉลี่ย 1.00 กก./สัปดาห์ เศษไม้และเศษหญ้า เฉลี่ย 0.70 กก./สัปดาห์ เศษพลาสติกและโฟม เฉลี่ย 0.60 กก./สัปดาห์ หลอดไฟและถ่านไฟฉายเก่า เฉลี่ย 0.20 กก./สัปดาห์ เศษเหล็กและถังกระด้าง เฉลี่ย 0.80 กก./สัปดาห์

ส่วนที่ 2 ด้านการรับรู้ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยพบว่า มีคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเฉลี่ย เท่ากับ 13.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.40 ระดับการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 64.40 รองลงมา ระดับสูง ร้อยละ 34.40 ระดับต่ำ ร้อยละ 1.10

ส่วนที่ 3 ด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเฉลี่ยเท่ากับ 17.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.90 คิดเป็น ร้อยละ 88.50 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 64.40 รองลงมา ระดับปานกลาง ร้อยละ 34.40 ระดับต่ำ ร้อยละ 1.10

ส่วนที่ 4 ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่า ในหมู่บ้านไม่มีถังขยะกลางของหมู่บ้าน ครัวเรือนส่วนใหญ่มีถังขยะประจำครัวเรือน ซึ่งเป็นถังขยะที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ร้านค้ามีถังขยะวางไว้หน้าร้านเป็นถังขยะแยกสามใบ การกำจัดขยะบางครัวเรือนจะนำมากองรวมกันไว้ ถ้าเป็นขยะแห้งปริมาณไม่มากเผาบริเวณบ้านของตนเอง ส่วนขยะมูลฝอยประเภทอื่น ๆ ที่มีปริมาณมากและไม่สามารถกำจัดด้วยการเผาได้ฝัง มีมาตรการให้ประชาชนทิ้งขยะมูลฝอยลงถัง เมื่อทำผิดมีการปรับ มีคณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการตามกติกาสังคม (มาตรการชุมชน) ห้ามทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล ในที่สาธารณะ เช่น ถนน พื้นที่เลี้ยงสัตว์ ใกล้แหล่งน้ำ มีการปรับ 500 บาท และให้เก็บกำจัดให้ถูกต้อง มีการจัดกำลังคนในการดูแลจัดการขยะมูลฝอย มีธนาคารขยะในหมู่บ้าน มีกองทุนธนาคารขยะ มีคณะกรรมการกองทุนธนาคารขยะ ทำหน้าที่รับซื้อขยะในหมู่บ้าน มีการดำเนินการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนงดทิ้งขยะในหมู่บ้าน การรณรงค์ทำความสะอาด หมู่บ้าน ทุกวัน สำคัญ ประจำปี โดยมีคณะกรรมการในหมู่บ้านเป็นแกนนำในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองเมือง มีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานในกองทุนธนาคารขยะ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาในด้านความรู้ใน การจัดการขยะมูลฝอย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางคณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดขึ้น ในหมู่บ้านไม่มีการขนส่งขยะมูลฝอยไปกำจัด ดังนั้นความต้องการส่งต่อการจัดการขยะมูลฝอย ให้มี การดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอย ในหมู่บ้าน ความถี่ในการจัดเก็บครัวเรือนส่วนใหญ่ต้องการให้มี การจัดเก็บขยะมูลฝอย จำนวน 1-

3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 68.80 ส่วนค่าบริการจัดเก็บมูลฝอยในหมู่บ้านที่เหมาะสมส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะเสียค่าบริการในการจัดเก็บขยะมูลฝอยหลังคาเรือนละ 10 บาทต่อเดือน ร้อยละ 48.90 ด้านการจัดงบประมาณการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านปัจจุบันไม่มีการเก็บเงินค่าเก็บขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 5 ด้านการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า ด้านการคัดแยกขยะครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ร้อยละ 51.10 มีการเก็บรวบรวมก่อนคัดแยก ร้อยละ 48.90 ที่รองรับขยะครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่รองรับขยะร้อยละ 100 และที่รองรับขยะไม่มีฝาปิด ร้อยละ 83.30 มีที่รองรับขยะเพียงพอ ร้อยละ 94.40 การวางถังขยะครัวเรือนสะดวกต่อการทิ้งของสมาชิก ร้อยละ 90.00 ค่าบริการในการจัดเก็บขยะในหมู่บ้านที่เหมาะสม ส่วนใหญ่เห็นว่าค่าบริการที่เหมาะสม 10 บาทต่อเดือนต่อหลังคาเรือน ร้อยละ 48.90 รองลงมา 20 บาทต่อเดือนต่อหลังคาเรือน ร้อยละ 26.70 ราคา 30 บาทต่อเดือนต่อหลังคาเรือน ร้อยละ 21.10 และ 40 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ร้อยละ 3.30

และพบว่า มีการกำจัดเศษอาหารโดยการทำปุ๋ยหมัก ร้อยละ 40.00 จัดการเผา ร้อยละ 34.40 จัดการฝัง ร้อยละ 21.10 กองไว้เฉย ๆ ร้อยละ 4.40 การกำจัดเศษไม้ และส่วนใหญ่กำจัดโดยการเผา ร้อยละ 42.20 หมักทำปุ๋ย ร้อยละ 34.40 มีการฝัง ร้อยละ 22.20 กองไว้เฉย ๆ ร้อยละ 1.10 การกำจัดถุงพลาสติก และโฟม มีการกำจัดโดย การเผา ร้อยละ 50.50 จัดการฝัง ร้อยละ 45.60 กองไว้เฉย ๆ ร้อยละ 2.20 หมักทำปุ๋ย ร้อยละ 1.10 การกำจัดหลอดไฟ และถ่านไฟฉายเก่า แบตเตอรี่ มีการกำจัดโดยการฝัง ร้อยละ 67.80 การเผา ร้อยละ 26.70 กองไว้เฉย ๆ ร้อยละ 3.30 เก็บไว้ขาย ร้อยละ 1.10 และหมักทำปุ๋ย ร้อยละ 1.10 การกำจัดเศษเหล็ก

และกล่องกระดาษ มีการกำจัดโดยการนำไปขาย ร้อยละ 96.70 การเผา ร้อยละ 1.10 การฝัง ร้อยละ 2.20 การกำจัดผงและ ขี้เถ้าและฝุ่นละออง มีการกำจัดโดยการฝัง ร้อยละ 28.90 กองไว้เฉย ๆ ร้อยละ 35.60 การเผา ร้อยละ 18.90 หมักทำปุ๋ย ร้อยละ 16.70 การกำจัดซากสัตว์ มีการกำจัดโดยการฝัง ร้อยละ 96.70 ที่รวมกับขยะมูลฝอยประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 1.10 ที่ทิ้งในที่สาธารณะ ร้อยละ 1.10 ปล่อยทิ้งไว้เฉย ๆ ร้อยละ 1.10 ความถี่ของการกำจัดขยะส่วนใหญ่เฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 57.80 ให้กำจัด 3 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 26.70 ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 15.60 โดยเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์

และด้านอื่น ๆ ครัวเรือนส่วนใหญ่มีความถี่ของการเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปที่บรรจุโดยโพน พบว่า มีการซื้อเป็นบางครั้ง ร้อยละ 91.10 รองลงมาซื้อเป็นประจำ ร้อยละ 7.80 ไม่เคยซื้อเลย ร้อยละ 1.10 การใช้ตะกร้าในการจ่ายตลาด ครัวเรือนส่วนใหญ่นำไปด้วยเป็นบางครั้ง ร้อยละ 51.10 รองลงมาไม่เคยนำไปเลย ร้อยละ 42.20 นำไปด้วยทุกครั้ง ร้อยละ 6.70 ความต้องการให้มีระบบจัดเก็บขยะในหมู่บ้านส่วนใหญ่ต้องการ ร้อยละ 68.80 ไม่ต้องการ ร้อยละ 31.10 และต้องการให้มีระบบจัดเก็บขยะในหมู่บ้าน จำนวน 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ในโรงเรียนมีการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยหลัก 5 R คือ 1) reduce : ลดการใช้ 2) reuse : ใช้ซ้ำ 3) recycle : ผลิตใช้ใหม่ 4) repair : ซ่อมหรือแก้ไข 5) reject : หลีกเลี่ยงขยะพิษ มีการจัดการหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และเปิดประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกตระหนักถึงการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง และเน้นให้นำขยะมาขายให้ธนาคารขยะอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 6 จากการสังเกตขณะจัดระดมสมองของแกนนำชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของบ้านหนอง

หมู่บ้านปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีมาตรการหรือข้อบังคับในการจัดการขยะมูลฝอยโดยมิกดิกาสังคม (มาตรการชุมชน) เริ่มใช้เมื่อ พ.ศ.2550 มีมาตรการห้ามทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล ในที่สาธารณะ เช่น ถนน พื้นที่เลี้ยงสัตว์ ไกลแหล่งน้ำ มีการปรับ 500 บาท และให้จัดเก็บให้ถูกต้อง มีการจัดกำลังคนและงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอยโดยมีธนาคารขยะ และมีการไปศึกษาดูงานธนาคารขยะที่ตำบลเมืองบัว จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อ พ.ศ. 2553 มีการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะมูลฝอย โดยมีงบประมาณในการดำเนินงาน 30,000 บาท ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเมือง และจากรัชมทูนในหมู่บ้านการดำเนินงานในกองทุนธนาคารขยะ มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนธนาคารขยะ มีหน้าที่บริหารจัดการกองทุน รับซื้อขยะของธนาคาร มีวิธีการกำจัดขยะมูลฝอย โดยการรณรงค์ทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหารและขยะเปียก มีการคัดแยกขยะเพื่อสะดวกในการนำมาขายให้กับธนาคารขยะ มีโครงการประกวดบ้านน่าอยู่ จัดทำโครงการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเมือง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองพลอง โดยรางวัลชนะเลิศให้เป็นถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน มีการรณรงค์การกำจัดขยะตามหลัก 5 R จัดโดยโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเมือง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองพลอง

การเก็บและการขนขยะความถี่ในการจัดเก็บและค่าบริการการจัดเก็บ ให้สมาชิกในหมู่บ้านนำขยะมาขายให้กับธนาคารขยะ อาทิตย์ละ 1 ครั้ง แต่ยังไม่มค่าบริการจัดเก็บ ผู้นำหมู่บ้าน มีการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนัก

และให้ความร่วมมือในการนำขยะมาขายให้กับธนาคารขยะ

ส่วนที่ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านต่าง ๆ กับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้เรื่องการเก็บรวบรวมขยะเพียงด้านเดียว ที่มีความสัมพันธ์ กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนบ้านหนองหมู่บ้านปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

การศึกษาคั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากร การวิเคราะห์ระดับการรับรู้ วิเคราะห์ระดับความรู้ วิเคราะห์ผลการสังเกตการณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย วิเคราะห์ระดับการปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน การสังเกตขณะจัดระดมสมองของชุมชนในการวางแผนจัดการขยะมูลฝอย และการทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนบ้านหนองหมู่บ้านปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากร จำนวน 90 คน ในจำนวน 90 ครัวเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสังเกต ระยะเวลาการศึกษา ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2558 ถึงเดือนพฤษภาคม 2558 โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึง 31 เมษายน 2558 สรุปผลการศึกษาดังนี้

ส่วนที่ 1 ด้านลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 85.60 อายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 45-49 ปี ร้อยละ 23.30 มีสถานภาพคู่ร้อยละ 100.00 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบระดับชั้นประถมศึกษา ร้อย

ละ 73.30 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ส่วนใหญ่ มีสมาชิก 4-5 คน ร้อยละ 71.10 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 90.00 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 63.30 ส่วนใหญ่มีบ้านอาศัย ร้อยละ 93.30 ปริมาณขยะในครัวเรือน 1-10 กก.ต่อสัปดาห์ ร้อยละ 96.70 แยกเป็น เศษอาหาร เฉลี่ย 1 กก. ต่อสัปดาห์ เศษไม้และเศษหญ้า เฉลี่ย 0.70 กก. ต่อสัปดาห์ ถุงพลาสติกและโฟม 0.60 กก. ต่อสัปดาห์ หลอดไฟและถ่านไฟฉาย เฉลี่ย 0.20 กก. ต่อสัปดาห์ เศษเหล็กและกล่องกระดาษ เฉลี่ย 0.80 กก. ต่อสัปดาห์

ส่วนที่ 2 ด้านการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ด้านการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยพบว่า การรับรู้อยู่ระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.4 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ของบุญพรหม ไชยเชษฐ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนบ้านแหลมทอง ตำบลวานรนิวาส อำเภอวานรนิวาส^[9] และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันทร์จิพา โพธิ์ขาว^[6] จากการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ ที่พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัชร ไกรแก้ว^[12] ที่ศึกษา เรื่องพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของแม่บ้าน ทัศนศึกษาเขตเทศบาลตำบลบางปู อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติที่ 0.05

ส่วนที่ 3 ด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

พบว่า มีความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ระดับสูง ร้อยละ 88.50 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.90 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นนทยา ศิริคุณ และคณะ^[8] ที่ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ส่วนที่ 4 ข้อมูลจากการสังเกต แบบมีส่วนร่วม

พบว่า ไม่มีถังขยะกลางของหมู่บ้าน มีถังขยะประจำครัวเรือนซึ่งไม่ถูกสุขลักษณะ ที่ร้านค้ามีถังขยะแยกประเภทสาม ใบ คือ ขวด แก้ว และพลาสติก และขยะอื่น ๆ ประชาชนจะกองขยะในครัวเรือนรวมไว้เป็นกอง ๆ บริเวณบ้านแต่ละหลัง เมื่อขยะแห้งจะเผา ณ ที่กองไว้ มีมาตรการให้ทิ้งขยะลงถัง ถ้าผิดกติกา จะปรับ 500 บาท มีกองทุนขยะ มีคณะกรรมการดำเนินงานกองทุนขยะ มีงบประมาณสนับสนุนกองทุนขยะมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเมือง มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์การจัดเก็บขยะ จัดรณรงค์กำจัดขยะมูลฝอยในบริเวณบ้านตนเองและที่สาธารณะตามวันสำคัญประจำปี เจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษากองทุนขยะประจำหมู่บ้าน ไม่มีการขนขยะไปกำจัดนอกหมู่บ้าน ซึ่งประชาชนต้องการให้มีการขนขยะไปกำจัดนอกหมู่บ้าน จำนวน 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 68.80 โดยยินยอมจ่ายค่าบริการ 10 ต่อหลังคาเรือน ต่อ เดือน ถึงร้อยละ 48.90

ส่วนที่ 5 ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

พบว่า ครัวเรือนไม่มีการแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ร้อยละ 51.10 ทุกครัวเรือนมีถังขยะประจำครัวเรือน ไม่มีฝาปิดถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ร้อยละ 83.30 ปริมาณความจุของที่รองรับขยะเพียงพอ ร้อยละ 94.40

วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2

การวางที่รองรับขยะไม่ได้จำกัดบริเวณให้สมาชิกทิ้งได้สะดวกเท่านั้น และสมาชิกครัวเรือนมีความเห็นว่าทิ้งขยะสะดวก ร้อยละ 90.00 สมาชิกในครัวเรือนเลือกซื้ออาหารบรรจุโพนีในบางครั้ง ร้อยละ 91.10 และซื้อเป็นประจำ ร้อยละ 7.80 มีการใช้ตะกร้าไปจ่ายตลาดเป็นบางครั้ง ร้อยละ 51.10 นำตะกร้าไปทุกครั้ง ร้อยละ 6.70 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชงชัย ทองทวี^[7] เรื่อง สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา ที่มีการจัดการขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะ

ส่วนที่ 6 ด้านการสังเกตขณะมีการระดมสมองเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยของผู้นำในหมู่บ้าน

พบว่า มิกติกาของสังคมตั้งแต่ พ.ศ. 2550 มีมาตรการห้ามทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล ในที่สาธารณะ ถ้าผิดปรับ 500 บาท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พฤกษพงศ์ วิสุทธีวงศ์^[11] ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่สาย ในปี 2554 พร้อมจัดเก็บให้ถูกต้อง ในปี 2553 คณะกรรมการกองทุนขยะไปศึกษาดูงานธนาคารขยะที่จังหวัดร้อยเอ็ด และได้งบประมาณดำเนินการกองทุนขยะ 30,000 บาท จากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเมือง จึงมีการรับซื้อขยะเข้ากองธนาคารขยะ ของหมู่บ้าน ประชาชนมีการนำขยะจากเศษอาหารมาทำปุ๋ยหมัก มีการคัดแยกขยะก่อนนำไปขายให้ธนาคารขยะมีโครงการประกวดหมู่บ้านอยู่ ให้รางวัลชนะเลิศเป็นถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน สมาชิกนำขยะมาขายให้ธนาคารอย่างน้อยครัวเรือนละ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนการดำเนินงานของคณะกรรมการธนาคารขยะไม่มีค่าตอบแทน ในโรงเรียนมีการดำเนินการกำจัดขยะด้วยหลัก 5 R คือ 1)

reduce : ลดการใช้ 2) reuse : ใช้ซ้ำ 3) recycle : ผลิตใช้ใหม่ 4) repair : ซ่อมหรือแก้ไข 5) reject : หลีกเลี้ยงขยะพิษ จัดหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเปิดประชาสัมพันธุ์ให้สมาชิกตระหนักถึงการจัดการขยะที่ถูกต้อง และเน้นให้นำขยะมาขายให้ธนาคารขยะอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มานิตย์ รุ่งรัตนา เขียวดารา^[13] ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ที่พบว่า รัฐได้มีนโยบาย เป้าหมาย และแนวทางในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านต่าง ๆ กับการจัดการขยะของประชาชนในหมู่บ้านพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ เรื่องการเก็บรวบรวมขยะเพียงด้านเดียวที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะของประชาชน บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของบุญพรหม ไชยเชษฐ์ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน บ้านแหลมทอง ตำบลวานรนิวาส อำเภอวานรนิวาส^[9] และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันทรจิพา โพธิ์ขาว^[6] จากการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ ที่พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัชร ไกรแก้ว^[12] ที่ศึกษา เรื่องพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของแม่บ้าน กรณีศึกษาเขตเทศบาลตำบลบางปู อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษา กรณีศึกษา การจัดการขยะมูลฝอย บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา มีข้อเสนอแนะ 3 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน โดยการจัดทำแผนแม่บท ตลอดจนแผนงานโครงการการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโดยการระดมสมองจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนโดยเฉพาะชุมชน บ้านวัด โรงเรียน และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ควรใช้กระบวนการจัดการขยะมูลฝอย ด้วยหลักการ 5 R ในการให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้านให้ยั่งยืน และต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ ตามหลักการสุขาภิบาล ควรไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่มีผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จของพื้นที่อื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์การจัดการขยะมูลฝอยที่ต้องผ่านหอกระจายข่าว อย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมการคัดแยกขยะก่อนดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง กระตุ้นให้ชุมชนจัดกิจกรรมประจำปีเพิ่มมากขึ้น เช่น ทอดผ้าป่าขยะ โครงการขยะหอม เป็นต้น แสดงให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้อง โดยให้ครัวเรือนเข้าร่วมเป็นสมาชิกธนาคารขยะประจำหมู่บ้านทุกหลังคาเรือน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพื่อประเมินความรู้ ประเมินการปฏิบัติหรือพฤติกรรม ก่อนและหลังการดำเนินโครงการจัดการขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน หรือศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ โดยใช้หลัก 5 R

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.พีรญา อึ้งอุครภักดี อาจารย์ที่ปรึกษา ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบคุณ ดร. พฤตินันท์ สุฤทธิ์ ดร.นิทรา กิจธีระวุฒิวงษ์ ดร.ศิริไฉษะ วรรณรัตน์จิตร ดร.นพ.ภูติ เทชาดิวัฒน์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ ขอขอบคุณ คุณดาวรรณ ตั้งอำพรทิพย์ ที่สนับสนุนการนำเสนอผลงานวิชาการลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้เป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นประโยชน์ และมีคุณค่าต่อไป ขอขอบคุณผู้ใหญ่บ้าน คณะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประชาชนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลคลองเมือง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และตอบแบบสอบถาม ที่มีคุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

ผู้ศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้นำไปศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] กานดา ไชยปากดี. การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการมูลฝอยของ อบต. หนองคาย : [ม.ป.พ.] ; 2554.
- [2] กองทุนสหประชาชาติเพื่อประชากร. United Nations Population Fund (UNFPA). เนื่องใน

วันประชากรโลก ปี 2013 เมื่อวันที่ 10
กรกฎาคม 2556.

[3] กรมควบคุมมลพิษ กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. มลพิษ
จากขยะมูลฝอยในชุมชน. กรุงเทพฯ : [ม.
ป.พ.] ; 2549.

[4] กรมอนามัย. การส่งเสริมสุขภาพและอนามัย
สิ่งแวดล้อม. ปีที่ 21 (ฉบับที่ 4) ; 2541.

[5] คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.
สำนักงาน. รายงานการสำรวจข้อมูลด้วยการ
เก็บและการกำจัด ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
ของเทศบาล. งานขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงาน
คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ; 2529.

[6] จันทรจิรา โพธิ์ขาว และคณะ. พฤติกรรมการ
จัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขต
เทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัด
ขอนแก่น [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง].
ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยรามคำแหง ; 2549.

[7] ธงชัย ทองทวี. สภาพปัญหาการจัดการขยะ มูล
ฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม
อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา. [การศึกษา
ค้นคว้าด้วยตนเอง วศ.]. นครราชสีมา:
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ; 2553.

[8] นนทยา ศิริคุณ และคณะ. พฤติกรรมการจัด
ขยะมูลฝอยของประชาชนในเขต เทศบาล
เมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น.
[การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง]. ขอนแก่น:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ; 2549.

[9] บุญยพรรณ ไชยเชษฐ และคณะ. พฤติกรรม
ในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนบ้าน

วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ **ปีที่ 2 ฉบับที่ 2**
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา

แหลมทอง ตำบลวานรนิวาส อำเภอวานร
นิวาส. [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วท.ม].
สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ;
2551.

[10] บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น.
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น ; 2553.

[11] พฤษพวงษ์ วิสุทธิ์ดวงคุณ. สภาพปัญหาและ
สาเหตุของปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย
ของเทศบาลตำบลแม่สาย. [วิทยานิพนธ์ รป.
ม.], ลำพูน : [ม.ป.พ.] ; 2554.

[12] พัชรี ไกรแก้ว. พฤติกรรมการจัดการขยะมูล
ฝอยในครัวเรือนของแม่บ้าน ภูมิศึกษาเขต
เทศบาลตำบลบางปู อำเภอเมือง จังหวัด
สมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์ ศศ.บ.].
นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล ; 2554.

[13] มานิตย์ รุ่งรัตนา เขียวดารา. การบริหาร
จัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี.
[การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง]. กาญจนบุรี :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ; 2552.

[14] สมบัติ ชมพูน้อย. รูปแบบการจัดการขยะมูล
ฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วน
ตำบลจี่งงาม จังหวัดอุดรดิษฐ์. วารสารดำรง
ราชานุภาพ 2554 ; (11) 39 เดือน เมษายน-
มิถุนายน 2554.